

deného je zřejmo, *projítí* úskalím sugesce názorů maďarské historické literatury. Knappek však mimo to zasadil řešení svého problému do rámce celocírkevního: srovnání s vývojem této otázky v ostatních státech katolických posílilo autorův kritický postoj k názorům dosavadním a přesto jej nesvedlo k nesprávnému generalisování. Před těmito rozhodnými přednostmi knihy mizí některá menší přehlédnutí (Otto Welf, nikoliv Wittelsbach, str. 77, dále uvedení v úřad arcibiskupa kaločského str. 87, pak str. 132, 138), avšak právem možno říci, že vše zabezpečuje této výborné a pečlivé práci trvalou cenu.

Doc. Dr. R. Wierer.

PROF. DR. FRITZ SANDER: *Das Problem der Demokratie*. Brno 1934, R. M. Rohrer, 8°, str. 144. — Autor definuje především svým způsobem některé základní pojmy: monarchie, republika, oligarchie, demokracie (rozeznává monokracii a monarchii, demokracii a demarchii atd., při čemž prvé jsou druhy státní moci, druhé druhy států). V demokracii jest lid subjektem původní státní moci. Vládne-li většina, je to podle S. už t. zv. quasidemokracie. V širším smyslu je demokracie moc lidu vykonávati vliv na výkon státní moci. Parlamentární republika je oligokracie osob od lidu periodicky volených. Je chyba, jestliže se na tuto státní formu vztahuje ideologie čisté demokracie. Chceme-li i na parlamentární republiku aplikovati pojem demokracie, musíme jej ještě dále rozšířiti. V tom případě znamená demokracie politicky významnou moc lidu voliti periodicky držitele moci. Autor rozlišuje dále několik typů demokracie (označuje je římskými číslicemi I—VIII). U prvního (čistá demokracie!) stává se normou jen jednohlasné usnesení lidu, tvořícího suverenní korporaci, u druhého usnesení většinou všech členů korporace atd. Volba držitelů moci s imperativním mandátem, volným mandátem (parlamentární republika) a volba jedince k výkonu státní moci jsou rovněž mezi těmito typy demokracie.

V další kapitole rozlišuje autor demokratismus a liberalismus. Prvý je mu uskutečňování politické svobody politickou rovností, druhý uskutečňování určité svobody omezením státní moci.

Poslední kapitola obsahuje reformní návrhy autorovy: S. je zřejmý nepřítel státu stran. Je dále nepřítelem »dogmatu o jednotě národa«, které prý umožňuje absolutismus parlamentní většiny proti národu.

Nové možnosti vidí buď v diktátorské výchově k jednotě národa (nacionální fašismus, diktatura proletariátu) nebo ve zřízení, které by respektovalo rozvrstvenost národa ne podle politické vůle občanů, která tu je jen ve velmi nepatrné míře, nýbrž podle potřeb lidu. V tomto směru navrhuje S. do podrobnosti zřízení 2 komor: komory stran a komory stavů, které mají obě o všech otázkách rozhodovati, dále novou organizaci správy (okresní, krajský, zemský a říšský správní úřad) bez moci nařizovací a silnou vládu s prezidentem republiky v čele, která má subsidiární kompetenci zákonodárnou.

Pokud jde o theoretickou část knihy, nezdá se, že by ono množství autorem zavedených nových pojmů (demokracie vedle demarchie atd., 8 druhů demokracií), bylo nutné a že by problém zjednodušovalo a objasňovalo. Jeho praktické návrhy jsou diktovány zřejmě politickým přesvědčením autorovým. Pokud jde o jejich ideologický podklad a základní rysy, nejsou, jak patrné, nikterak nové; pokud jde o podrobnosti, nezdají se býti — i kdybychom uznali onen ideový podklad — právě prakticky nejproveditelnější. Mají totiž se Sandrovou teorií jedno společné: jsou poněkud složité. Vývody Sandrovy jsou nejsilnější tam, kde kritizuje demokratickou ideologii a demokraticko-parlamentární praxi. V každém případě jest tato kniha, už proto, že pochází od profesora ústavního práva na pražské německé universitě, který myslí v prvé řadě na poměry československé a který — alespoň in theoria — neopouští ideu demokracie, zajímavá i pro československého právníka, zabývajícího se ústavními

problémy. A zejména pro každého, komu záleží na osudu demokracie, ať už je s autorem přesvědčen o tom, »dass wir zu neuen Staatsformen vorwärtsschreiten müssen« či nikoliv. —r.

FERDINAND PEROUTKA: *Budování státu*. — Praha. Borový (vydání v sešitech). — Nový, již třetí díl (a to 4. svazek) Peroutkova díla, který počal vycházeti již v létě 1934, v prvních svých sešitech (seš. 43—51) dotýká se některých velmi aktuálních popřevratových otázek. Ponechám-li stranou hned vstupní kapitolu o vzniku *Československé církve* a boji reformistických směrů jako stať politickou, ač se v ní v mnoha bodech autor dotýká otázek vysloveně kanonicko-právních nebo konfesně-právních, je nutno se zmíniti o *ústavě z r. 1920*. Peroutka se tu vůbec po prvé pokusil shrnout v jeden celek líčení politických dějů kolem zrodu ústavy. Tak velmi dobře poukazuje na boje, kterými prošla osnova ústavy a poměrně jednoduchými prostředky se mu podařilo vylíčit dramatickou známou scénu s preambulem Herbenovým. A jeho závěrečná slova této kapitoly: »Dobrá ústava musí býti doplněna dobrou politikou« by měla býti nejen spravedlivou chválou naší ústavní listiny, nýbrž i důtklivou výstrahou našim politikům. Na tuto kapitolu navazuje stať o *dvoukomorovém systému*, politickou to kritiku zejména senátu, nikoliv však lichotivou, neboť zcela otevřeně vyslovuje, že »politické strany vidí v něm důstojné zaopatření pro své vysloužilé politiky, o které by se musily s mnohými starostmi postarat jinak, kdyby nebylo tohoto vznešeného pensijního ústavu«. Autor pak sleduje nejdůležitější úseky naší ústavní listiny a podává je s hlediska politického, čímž ovšem se osvětluje i mnoho se stanoviska právního vývoje. Tak se rozhovořuje o *prezidentovi*, nyníjším i budoucím, pak o *volebním soudu*, *volebním řádu* a konečně o *jazykovém zákoně*. Zcela ovšem historická je kapitola *Země či župy?*, tím však důležitější pro právníka, poněvadž jde o část našeho právního řádu eminentně zajímavou, která se sice realizovala v zákoně, která však zůstala jen na papíře. Konečně v nejnovějším sešitě poměrně velmi podrobně probírá problém *Podkarpatské Rusi*. Jako ve všech kapitolách, tak i v této se neobmezuje jen na charakteristiku z doby 1920, nýbrž připojuje svoje poznámky podle dalšího vývoje. Ča.

Dr. JOSEF MACŮREK: *Dějiny Maďarů a uherského státu*. (Se 14 mapkami.) V Praze 1934, str. 344, cena Kč 85.—. (Vysokoškolské rukověti. Řada spisů duchovědných sv. 1.) — Docent Karlovej Univerzity Dr. Macůrek přehladným spísáním dejin Maďarov a uhorského státu podujal sa veľmi zodpovednej práce. Možno však napred povedať, že svojho úkolu zhostil sa zdárne, lebo opravdu veľmi prehľadne a so znalosťou prameňov i príslušnej literatúry, a to aj najnovšej, zmôhol materiál veľmi obsiahly. V predmluve svojej práce správne pripomína, že »dejiny Maďarov a dejiny uhorského státu bývajú v historickej literatúre stotožňované, nakoľko všetko to, čo sa dialo v Uhrách, pripisované bolo iba Maďarom bez náležitého zreteľu na historicko-politické poslanie ostatných národov bývajúcich v bývalom kráľovstve koruny svätoštefanskej. Autor vzal si preto za úkol sledovať nielen politické osudy Maďarov, ale zároveň prihliadať k tomu, »pokial iné národy uhorské zasahovali do politického vývoja uhorského štátneho útvaru«.

V úvode zabýva sa s pojmom uhorského státu a poukazuje, jak iabilným útvarom bol až do najnovšej doby. Zároveň veľmi prehľadne podáva aj vývoj maďarskej historiografie a príliehavo ju tiež oceňuje. V ďalších veľkých šiestich kapitolách, delených na podkapitoly, prebiera politické i sociálne dejiny Maďarov a uhorského státu od príchodu Maďarov do dunajskej kotliny až do rozpadnutia uhorského státu, berúc tiež náležitý zreteľ na osudy stredného Podunaja pred príchodom Maďarov. Už